WIKIPEDIA

Arendalsk

Arendalsk (Ændalsk) er dialekten i Arendal.

Arendalittene har som ellers på Sørlandskysten bløte konsonanter, hvor konsonantene p – t – k blir uttalt b – d – g, som i kage, bide og gabe.[1] Man omtaler ofte -er endinger med -å ending, som i kjellå, hestå, fiskå.[2] Skarre-r er også vanlig. Det er også endel R-er som er forsvunnet, som er spesifikt for Arendal, som for eksempel i tån (tårn), fæve (farge), Jøgen (Jørgen), fæma (firma), jåbæ (jordbær) og Bæbu (Barbu).[3]

Rockebandet Ændal fra Arendal synger på arendalsk.

Arendal

Foto: Karl Ragnar Gjertsen

Temperaturer

Arendalske ord og uttrykk for temperaturer:[4][5]

- 🔴 **+50C** – Reine dræben (rene drepen)
- 🔴 **+40C** – Fåfædli væmt (forferdelig varmt)
- 🔴 **+30C** – Gørr-væmt (gørrvarmt)
- 🔴 **+25C** – Smeigeda (smeike-dag, varmen smeiger/smeiker en)
- 🔴 **+18C** – Lommåt (lummert)
- 🔴 **+10C** – Mille-gradå (mildegrader)
- 🟢 **0C** – Isen snær på sæ (isen snurper seg)
- 🔵 **-6C** – Kulskent (så kalt at man fryser)
- 🔵 **-12C** – Isen leggå seg (isen legger seg, trygg å gå på)
- 🔵 **-18C** – Spiggent (fra spigg/speke – hard is)
- 🔵 **-25C** – Gjennom alle kleene (kulda går igjennom alle klærne)
- 🔵 **-35C** – Gjennom mæg å bein (kulda går igjennom marg og bein

VÆÆME
KOMPÅ!
coop prix
Faste Gode Priser

Skilt skrevet på Arendalsk (varme komper)

Foto: KEN

Eksempler på arendalske ord og uttrykk

- Bæbu (subst.): Barbu, stedsnavn
- Blaudis på fredda'n (setn.ledd): bløtkake på fredag
- E e å edå (setn.ledd): jeg er og spiser
- Flad i haue (adj.): teit, latterlig (flat i hodet)
- Fua (subst.): rumpa, baken

- Fubbe (verb): ha samleie
- Gnell (subst.): fart, fres
- Jabbe (verb): skravle, prate på tomgang
- Javæl (interj.): hei, morn, god dag
- Jeine (verb): sjangle
- Jilt (adj.): Morsomt
- Jåbæ (subst.): Jordbær
- Kompå (subst.fl.t): kompe, kumle, raspeballer, potetklubb.
- Kreksli (adj.): kvalmt, motbydelig
- Kårnå (subst.): hjørnespark i fotball
- Mi au (setn.ledd): Vi også
- Nøddå (subst.): Nøtter
- Padde (subst.): skjøteledning
- Raba fra tage (setn.ledd): Snøras fra taket
- Ronse (subst.): huske (lekeapparat for barn)
- Rægå (subst.): ræge, ræga, rægå, rægene; reker
- Segen (adj.): sliten, trøtt
- Sjibbli (adj.): ordentlig
- Sjekte (subst.): trebåt, snekke
- Ska e mokke te dæ (setn.ledd): Ska jeg slå til deg
- Smeigeda’ (subst.): en fin varm sommerdag uten vind
- Spiggent (adj.): når det er ganske kaldt ute
- Studd (adj.): mett, stappfull
- Tona (subst.): gårdsplass
- Tåga (subst.): taket
- Ørgel (subst.): orgel
- Ændal (subst.): Arendal

Lydklipp

Tromøya i Arendal

Strømmen i Arendal

Eydehavn i Arendal

Referanser

1. ^ skoleside.no – Norrønt og dialekter (http://www.skoleside.no/dialekter.htm)
2. ^ Eydehavnportalen – E kåmmår hen te du i sta (http://www.aaks.no/Eydehavn/samfunnet/dialekt/)

3. **^** Arendal kommune – Litt om arendalsdialekten (http://www.arendal.kommune.no/Innbygger/Tjenester/Kultur-idrett-og-fritid/Kulturhistorie/Manedens-kulturminne/Manedens-kulturminne-juliaugust-2011-Arendalsdialekten/Litt-om-arendalsdialekten/) Arkivert (https://web.archive.org/web/20150725071529/http://www.arendal.kommune.no/Innbygger/Tjenester/Kultur-idrett-og-fritid/Kulturhistorie/Manedens-kulturminne/Manedens-kulturminne-juliaugust-2011-Arendalsdialekten/Litt-om-arendalsdialekten/) 25. juli 2015 hos Wayback Machine.
4. **^** Dialekttempen – Arendal (http://www.dialekttempen.no/dialekttempen/austagder/arendal_fyr.htm) Arkivert (https://web.archive.org/web/20111125162533/http://www.dialekttempen.no/dialekttempen/austagder/arendal_fyr.htm) 25. november 2011 hos Wayback Machine.
5. **^** Forklaring av uttrykk: Språkprofessor Arne Torp, Agderposten 9. desember 2010

Litteratur

- Line, Jonas og Øystein Bjørløw: *Å då henne? Originaler, pussige historier, stedsnavn og dialekt fra Arendal*, Petrine Forlag, 2001
- Line, Jonas og Øystein Bjørløw: *Å sa du. Ord og uttrykk fra Arendal*, Petrine forlag 2013.

Eksterne lenker

- Dialektprøver fra Arendal (https://web.archive.org/web/20070706162723/http://www.ling.hf.ntnu.no/nos/?k=Arendal)
- Semesteroppgave – Oppfatninger av og holdninger til Arendalsdialekt blant unge arendalitter og unge østlendinger (http://www.leifatleheen.com/Nedlasting/dialekt.htm)
- Arendal kommune – Noen smagebiddå på ændalsk (https://web.archive.org/web/20150414023842/http://www.arendal.kommune.no/Innbygger/Tjenester/Kultur-idrett-og-fritid/Kulturhistorie/Manedens-kulturminne/Manedens-kulturminne-juliaugust-2011-Arendalsdialekten/Noen-smagebidda-pa-andalsk/)
- Agderposten – Ront elva, sang på Arendalsk (http://www.agderposten.no/underholdning/jebostan-te-bjene-1.6978446)
- Arendal rap - rapping på Ændalsk (https://www.youtube.com/watch?v=UYicGfpI8oo) på YouTube (audio)

Hentet fra «https://no.wikipedia.org/w/index.php?title=Arendalsk&oldid=20270692»

Denne siden ble sist redigert 12. mar. 2020 kl. 11:45.

Innholdet er tilgjengelig under Creative Commons-lisensen Navngivelse-Del på samme vilkår, men ytterligere betingelser kan gjelde. Se bruksvilkårene for detaljer.